

Slikovnica u funkciji ekološkog odgoja

Krpan, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:141:781025>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

KRISTINA KRPAN

SLIKOVNICA U FUNKCIJI EKOLOŠKOG ODGOJA

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2021.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani diplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

SLIKOVNICA U FUNKCIJI EKOLOŠKOG ODGOJA

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Ekologija za održivi razvoj

Mentor: prof. dr. sc. Irella Bogut

Student: Kristina Krpan

Matični broj: 02670338402

Modul:

Osijek, rujan, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

Kristina Kpall

U Osijeku, 20.09.2021.

Veliku zahvalnost dugujem svojoj mentorici prof. dr. sc. Irelli Bogut na usmjeravanju i vođenju prilikom pisanja diplomskog rada.

Zahvaljujem svojoj obitelji i suprugu Ivanu Krpanu, mag. physioth. pred., na iznimnoj potpori, pomoći i razumijevanju u periodu izrade diplomskog rada i općenito na potpori tijekom dosadašnjeg studiranja.

Ovaj rad posvećujem svojim životnim uzorima, roditeljima Marici i Daliboru Vidović koji su me svojim bezgraničnim ponosom i vjerom u moja nastojanja i životne ciljeve zadužili da na svojim budućim životnim putovima promičem poštenje, plemenitost, dobrotu i pravdu.

SAŽETAK

Ekološki problemi danas predstavljaju prijetnju održivosti okoliša, a osnovni uzrok ovih problema je ljudsko ponašanje.

CILJ RADA: Istražiti ulogu slikovnice u ekološkom odgoju kao i njen utjecaj na razvoj ekološke svijesti kod djece. Utvrditi utječe li na usvajanja osnova održivog načina života. Uz informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu i estetsku funkciju, kao i zabavnu funkciju,. Istražiti će se i važnost čitanja slikovnica kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi.

ISPITANICI I METODE: Ispitanici su 120 (46 %) roditelja iz cijele Hrvatske i 141 (54 %) odgojitelja diljem Hrvatske. U statističku obradu uključeno je (N=261) ispitanika, ženskog spola je 254, a muškog spola 7. Odgojitelji i roditelji su ispunjavali online anonimni anketni upitnik samostalno osmišljen. U statističkoj obradi korišten je statistički program MedCalc® Statistical Software version 20 i i IBM SPSS Statistics 23.

REZULTATI: Utvrdili smo da odgojitelji koriste ekološke slikovnice u svom odgojno-obrazovnom radu s djecom, ali ne dovoljno. Slikovnice koriste kao sredstvo usvajanja ekološke svijesti i ekološkog odgoja kod djece. Pozitivno promišljanje odgojitelja o slikovnicama kao sredstvu ekološkog odgoja pokazalo se točnim. Potvrdili smo da su roditelji ekološki osviješteni, pa tako smatraju i za odgojitelje isto. U svom druženju s djecom rado koriste eko-slikovnice u svojstvu poučavanja ekološko prihvatljivom ponašanju.

ZAKLJUČAK: Rad je potvrdio da roditelji i odgojitelji pozitivno promišljaju o ekološkim slikovnicama, vrlo često ih koriste kao sredstvo poučavanja ekološkom odgoju. Potrebno je potaknuti Ministarstvo odgoja i obrazovanja i fakultete na učinkovitije sustavno obrazovanje odgojitelja. Poželjno je poticati kvalitetnu suradnju između odgojitelja i roditelja kako bi uspješno poučavali djecu ekološkom odgoju s ciljem da djeca očuvaju planet i za buduće generacije.

KLJUČNE RIJEČI: ekološki problemi, ekološka svijest, slikovnica, ekološki odgoj

SUMMARY

Environmental problems today pose a threat to environmental sustainability, and the root cause of these problems is human behavior.

AIM: Investigate the role of the picture book in environmental education as well as its impact on the development of environmental awareness in children. Determine whether adoptions affect the foundations of a sustainable lifestyle. Observe in addition to the information-educational, cognitive, experiential and aesthetic function, as well as the entertainment function. The importance of reading picture books as an incentive for early reading in preschool children will also be explored.

EXAMINEES AND METHODS: The respondents are 120 (46%) parents from all over Croatia and 141 (54%) educators from all over Croatia. The statistical processing included (N = 261) respondents. Educators and parents completed an online anonymous self-designed survey questionnaire. The statistical program MedCalc® Statistical Software version 20 ii IBM SPSS Statistics 23 was used in the statistical processing

RESULTS: We found that educators use ecological picture books in their educational work with children, but not enough. Picture books are used as a means of adopting ecological awareness and ecological upbringing in children. Educators' positive thinking about picture books as a means of ecological education proved to be correct. We have confirmed that parents are environmentally aware, so they consider the same for educators. In their socializing with children, they like to use eco-picture books as a teaching of environmentally friendly behavior. The lack of ecological education is not only present in Croatian kindergartens, but is also manifested throughout the world.

CONCLUSION: The paper confirmed that parents and educators think positively about ecological picture books, very often using them as a means of teaching ecological education. It is necessary to encourage the Ministry of Education and the faculty to more effective systematic education of educators. It is desirable to encourage quality cooperation between educators and parents in order to successfully teach children environmental education with the aim that children preserve the planet for future generations.

KEY WORDS: ecological problems, ecological awareness, picture book, ecological education

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. EKOLOGIJA I EKOLOŠKI ODGOJ.....	2
2.1. Dijete i okoliš.....	2
2.2. Ekološki odgoj u dječjem vrtiću	4
2.3. Razvoj ekološke svijesti kod djece predškolske dobi	6
3. SLIKOVNICA.....	8
3.1. Počeci slikovnice u svijetu i Hrvatskoj	8
3.2. Funkcije slikovnice	9
3.3. Slikovnice ekološke tematike	10
4. SLIKOVNICA I PREDVJEŠTINE ČITANJA	11
4.1. Predčitačke vještine kod djece predškolske dobi.....	11
4.2. Važnost čitanja djeci	12
5. METODOLOGIJA	14
5.1. Ustroj studije.....	14
5.2. Cilj rada	14
5.3. Hipoteze.....	14
5.4. Ispitanici	14
5.5. Statističke metode	15
6. REZULTATI.....	16
7. RASPRAVA	28
8. ZAKLJUČAK	31
9. LITERATURA.....	32
10. PRILOZI	37
PRILOG A	37
PRILOG B	43

1. UVOD

Klimatske promjene su najveći uzrok rastućih javnozdravstvenih problema na globalnoj razini. Mnogi dijelovi svijeta su već osjetili posljedice klimatskih promjena (podizanje razine mora, topljenje snijega i leda, toplinske valove i ekstremne vremenske uvjete poput oluja, suša i požara). Očekuje se da će se ti učinci nastaviti, u nekim slučajevima čak i pojačati, i time utjecati na ekonomiju, širenje bolesti, zalihe pitke vode i onečišćenje zraka. Mnoge životinjske i biljne vrste se teško prilagođavaju na nove uvjete u kojima su se našle, stoga ne čudi činjenica da bi u skorijoj budućnosti veliki broj vrsta mogao biti ugrožen (Stić, 2017). Veći dio hrvatske populacije još to treba shvatiti, a posebno djeca jer će upravo oni naslijediti svijet u trenutačnom stanju, zbog čega je uloga predškolskog obrazovnog sektora još važnija. Do sada su na svjetskoj razini nastala mnoga istraživanja iz različitih disciplina o klimatskim promjenama, ali je u Hrvatskoj to još uvijek poprilično neistražena tema, kako u sektoru obrazovanja, tako i u drugim sektorima koji bi se mogli time baviti (Toljan, 2020).

Odgojitelji trebaju voditi računa o stvaranju svijesti o potrebi za očuvanjem prirode kod djece najmlađe dobi, ali i njihovom podizanju tijekom odgoja. Bitno je djeci dati primjeren sadržaj za čitanje u njihovoj dobi (Zimmermann, Hutchins, 2003). Zasiurno najbogatiji izvor pisane riječi s kojim se dijete može susresti u ranom djetinjstvu je ekološka slikovnica, s ciljem da djeca kroz igru i na zabavan način uče o važnosti očuvanja okoliša. Čitanje slikovnica od najranije dobi pomaže u razvijanju govornih sposobnosti, bogati djetetov rječnik, uvodi ga u svijet mašte i umjetnosti, unaprjeđuje njegove sposobnosti slušanja, pomaže u razvoju opažanja, promatranja, pozornosti, mišljenja i logičnog zaključivanja (Atkinson i sur. 2002). Jezično-komunikacijski razvoj djeteta počinje samim rođenjem. U najranijoj dobi većina djece uspješno usvoji govorni jezik, odnosno sposobnosti slušanja i govorenja, koje su mu potrebne za komunikaciju. Slušanje i govorenje su sposobnosti koje dolaze same po sebi, dakle ne treba ih posebno učiti, ali valja ostvariti poticajne uvjete. Nakon što dijete usvoji primarnu jezičnu vještinu- slušanje, usvaja jezičnu sposobnost govorenja. Nakon toga se ostvaruju i jezične vještine, prvo čitanje te na posljetku pisanje. U predškolskom razdoblju započinje proces opismenjavanja koji obuhvaća usvajanje jezika i usavršavanje jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja te stvaranje preduvjeta za usvajanje temeljnih predvještina čitanja i pisanja (Budinski i Lujčić, 2018).

2. EKOLOGIJA I EKOLOŠKI ODGOJ

Ekologija dolazi od grčke riječi *oikos* što znači dom ili kuća te od riječi *logos* što znači nauka. Kao znanstvena disciplina, ekologija se razvila u sklopu biologije, a termin ekologija uveo je njemački biolog Ernst Haeckel. “ (Uzelac, 1990.,14). Prvotna ideja ekologije je bila očuvanje i zaštita ugroženih biljnih i životinjskih vrsta. U svijet biljaka i životinja uvrštava se i čovjek, pa tako zahvaljujući Charlesu Darwinu, ekologija postaje cjelina koju predstavlja ravnoteža i zavisnost svih stanovnika eko-sustava (Herceg, 2013). Današnji suvremeni svijet isprepleten je različitim ekološkim promjenama. Moderan čovjek sve manje brine o okolišu i ne odgovorno ga ugrožava i uništava. No, sve više populacije je zabrinuto za globalne probleme. Takve pozitivne promjene ipak nam pokazuju volju čovjeka za promjenom i boljim životom čitave naše planete. Stoga, pozitivan stav i osviještenost ka prirodi daje nam nadu za moguće rješavanje problema koje se događaju diljem svijeta. Jedan od prvih koraka za očuvanje našeg okoliša je uključivanje djece predškolske dobi u proces promjena, ranim poučavanjem već u dječjim vrtićima ili poučavanjem u obiteljskom okruženju (Uzelac, 1990).

Prvi susret djeteta predškolske dobi s odgojem za okoliš započinje u obitelji i vrtiću. Polaskom u vrtić dijete je uključeno u određene ekološke aktivnosti čime razvija svoj pojam o prirodi koja ga okružuje i kroz poticajnu okolinu započinje proces stvaranja ekološke svijesti. Odgoj za okoliš sustavno bi trebao početi polaskom djeteta u školu(Uzelac, Starčević, 1999).

2.1. Dijete i okoliš

Povezanost djeteta s prirodom veoma je važna za njegov razvoj. Danas djeca nemaju mnogo prilike za kontakt s prirodom i boravak na zraku. Dječja igra u prirodnom okruženju dramatično se promijenila, a vrijeme provedeno u igri na otvorenom značajno se smanjilo. Djeca danas sve manje žive u povezanosti s prirodom te su njihova iskustva vezana uglavnom uz simbolički aspekt i medije. Istraživanja su pokazala da ako djeca manje borave u prirodi da njihova ljubav prema njoj neće opstati, kao ni pozitivni stavovi o okolišu i važnosti njegovog očuvanja i zaštite (Lojen i sur., 2008).

Djetetova prva spoznaja okoline započinje još dok je u majčinoj utrobi, a prvim dodirima s vanjskim svijetom- rođenjem, dijete nastavlja svoj spoznajni proces svega što ga okružuje. Stoga autorica, Verbanac (2000), smatra kako najjači intenzitet doživljaja i spoznaje okoline oko sebe, dijete ima upravo u djetinjstvu. Autorica ističe da djeci s kojom radimo, trebamo

djetinjstvo učiniti ljepšim i zanimljivijim te da ih je potrebno uputiti i poticati do spoznaje naše predivne okoline. Iskustvo se može promatrati kao dio opće razvojnog procesa djeteta, potrebno je osim djetetovog susreta s prirodom njegovati i iskustvo aktivnog odnosa s njom što znači da je potrebno uzeti u obzir i djetetovo izražavanje, razmišljanje i emocije. Razmišljajući o tome moramo biti svjesni da vodeću ulogu u djetetovu životu ima igra, koja im služi i kako posrednik u odgoju i obrazovanju za okoliš (Uzelac i Starčević, 1999). Dijete neprekidno utječe na okolinu, a i okolina neprestano utječe na dijete, pri tome međusobno djelovanje uvijek je dvosmjerno- transakcijsko. U. Bronfenbrenner razvio je teoriju ekoloških sustava, a u tom sustavu su obitelj, vrtić i škola (Lepičnik - Vodopivec, 2000.; 72).

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje smatra se prvom fazom osnovnog obrazovanja u cijelo ukupnom obrazovnom procesu djeteta kao integriranog pojedinca u društvo čineći ga kao autonomno, slobodno i solidarno biće. Ta faza nadopunjuje obiteljski odgoj i potiče uravnotežen razvoj djeteta. U predškolskom kurikulumu, države Portugal ističe se da se djetetovo poznavanje svijeta smatra kao poučavanje i učenje koji moraju biti ukorijenjeni u djetetovoj prirodnoj znatiželji i želji da znaju i razumiju okolinu oko sebe.“ Znatiželja se potiče i proširuje u predškolskoj dobi kroz mogućnosti uključivanja u nove situacije koje su obje mogućnosti za otkrivanje i istraživanje svijeta“ (Ferreira i sur., 2016). Predškolska dob najprikladnije je vrijeme za formiranje djetetove osnovne percepcije svijeta. U tom razdoblju dolazi do pojačanog tjelesnog i mentalnog razvoja, intenzivno se stvaraju različite sposobnosti, a temelj su karakternih osobina i moralnih kvaliteta (Fang, 2018).

„Stječući iskustva i učeći putem igre i iz neposrednog iskustva, stvara se snažna osnova za razvoj komunikacijsko interakcijske dimenzije razvoja osjetljivosti i svijesti za okoliš. Tijekom aktivnosti, utemeljen na tim potrebama, mora podjednako utjecati na osjetilne, emocionalne, moralne, a ne samo intelektualne funkcije djeteta. Interakcija pronalazi ishodišta u ekološkim igrama i aktivnostima koje su u sadržajnom smislu različite, a podrazumijevaju konkretan sadržaj ukupnih odgojno-obrazovnih nastojanja kojima se kod djece i odraslih razvija ekološka osjetljivost i ekološka svijest.“ (Pejić-Papak, 2008, 112). Zakon o zaštiti okoliša naglašava da se dijete od najranije dobi uči odgovornom ponašanju. Da bi to bilo moguće, potrebno je da odrasli u ulozi djetetova modela imaju razvijenu svijest o ekologiji i održivom razvoju, očuvanju okoliša i odgovornom ponašanju prema prirodnim resursima. Obrazovanje treba usmjeriti prema poticanju zaštite prirodnog okoliša (Narodne Novine 110/07, članak 3).

2.2. Ekološki odgoj u dječjem vrtiću

Od međunarodne konferencije o ekološkom odgoju koji je dio obrazovanja za okoliš, UNESCO sve više ističe važnost odgoja za očuvanje okoliša od najranije dobi. Svojim sadržajima ekološki odgoj i obrazovanje obuhvaća sve što nas okružuje dok ekološka odgojenost pojedinca ovisi o znanju, stavovima, uvjerenjima i emocijama koje ga mogu motivirati ili demotivirati na ekološko djelovanje (Tufekčić, 2015). Sve brži i rastući ekološki problemi koje uzrokuju globalne promjene donose promjena u svim odgojno-obrazovnim sustavima. Time se mijenja organizacija nastave, učenje i poučavanje djece globalnim promjenama. Smisao ekološkog odgoja je da djeca svojim načinom života i aktivnošću nauče čuvati prirodu i pomagati u otkrivanju zagađivanja okoliša. Također, kao odrasli članovi društva u koje će jednog dana izrasti, potrebno je djecu poučiti da vode brigu o čuvanju prirode i za buduće generacije (Bognar, 1999).

Polaskom u dječji vrtić, dijete je uključeno u određene ekološke aktivnosti koje ga usmjeravaju na opće doživljavanje prirode i pokreće stvaranje ekološke osjetljivosti. S obzirom na sve veće ekološke krize i probleme u svijetu u većini država kroz odgojno-obrazovni sustav uvodi se ekološki odgoj već od najranije dobi jer bez mlade generacije nije moguće postići nikakav zaokret. Ekološki odgoj bi trebao biti osnova suvremenog razvoja svake zemlje. Svrha ekološkog odgoja i obrazovanja je da se u mladim generacija razvija odgovarajuća ekološka svijest koja će biti viša od ekološke svijesti starijih generacija (Uzelac, 1990). Uz razvitak ekološke svijesti djece, također jedna od bitnih temeljnih odrednica ekološkog odgoja je poučavanje djece pravilnom ponašanju prema okolišu i zdravlju. „Odgoj i obrazovanje držimo najpogodnijim putem u razvoju ekološke osjetljivosti djece. To stoga jer odgoj i obrazovanje u svakoj prilici potiče dječju aktivnost, samostalnost, suradnju i slobodu iznošenja osobnih ekoloških viđenja i uvjerenja, omogućava susret s različitim ekološkim ponašanjem i mišljenjem, razvija ekološku kritičnost i stvaralaštvo.“ (Uzelac i Starčević, 1999, 10).

Autorica Sivak Martina u svom završnom radu citira rad autora Farkaša Lj. iz 2003., u kojem on ističe da je: „Temeljna je svrha eko-edukacijskih programa naučiti djecu i mlade kako učiti, učiti i naučiti ih kako graditi kvalitetan odnos prema okolišu, kvalitetno zdravo življenje“ (Sivak, 2014). Ekološko obrazovanje potrebno je započeti od predškolske dobi, budući da u toj dobi dijete postaje emocionalno privrženo prirodi, akumulira ideje o različitim oblicima života, odnosno formira osnovna načela ekološkog mišljenja, svijesti i postavlja početne elemente ekološke kulture (Abishev i Tulendinova, 2021). Kako bi

predškolska ustanova mogla razvijati ekološke programe za odgoj i okoliš i time ostvariti promjene kod djece potrebno je uvažavati određene metodičke pristupe kao što su:

- kreativne radionice i kreativna obrada pojedine teme od strane odgojitelja
- mogućnost izvedbe i organiziranje odgojno-obrazovnog procesa u prirodnom okruženju
- identificiranje lokalnih problema, kako bi djeca mogla sudjelovati u rješavanju istih
- razvijanje sheme mišljenja, koja bi djeci omogućila traženje i uočavanje veze među pojedinim pojmovima,
- definiranje plana akcije i primjene okolišne politike usmjerene na brigu o okolišu, suradnju s roditeljima i lokalnom zajednicom, uštedu energije, itd.

Odgojitelj, pravilnim i ispravnim putem mora djeci omogućiti pravilne metodičke postupke u svrhu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću (Crnojević, 2018).

Wilson u svom radu objavljenom 1993. Zalaže se za nekoliko smjernica za pružanje razvojno primjerenog iskustva u obrazovanju za okoliša male djece. Smjernice uključuju: aktivno uključivanje djece u rad počevši od jednostavnih iskustava, poticanje uporabe osjetila, usredotočenost na razvoj odnosa, pokazivanje uživanja u prirodi, uključivanje obitelji, integriranje drugih disciplina koristeći multikulturalne perspektive kroz ekološki odgoj u predškolskoj ustanovi (Wilson, 1993).

Ekološki problemi i kriza u svijetu postali su predmet rasprava svih profesija u svijetu pa tako i one pedagoške. Stoga ljudska populacija postaje svjesna kako su potrebne pedagoške inicijative u pedagoškoj teoriji i praksi te da odgoj za okoliš treba biti u toku sa događanjima u okolini. Ekološki odgoj bi trebao poticati pozitivne promjene i unaprjeđivanje života u cijeloj okolini, pa bi se moglo očekivati i da okolina shvati kao okolina koju valja čuvati, štititi, razvijati i mijenjati. Sukladno tome, u svojoj knjizi, autorica Uzelac, V. ističe kako bi smisao ekološkog odgoja trebao biti: napuštanje neobazrivog ponašanja čovjeka u okolini i napuštanje čovjekove bezgranične potrošnje iz okoline. Sve to bi trebalo zamijeniti kulturnim ponašanjem ljudske populacije (Uzelac, 1990). Obrazovanjem odgojitelja i učitelja za okoliš uklapamo se u problematiku ekološke krize. Potrebno je obrazovati stručnjake kako bi svoje znanje mogli prenijeti na djecu koja su nositelji promjena i budućih generacija koje će potencijalno donijeti promjene u društvu. Cilj obrazovanja odgojitelja je da svojom osposobljenošću može novim znanjima, usmjerenim i motiviranim za praktičnu primjenu, djeci prenijeti nove spoznaje i znanja, te naravno ono najvažnije praktično iskustvo.

Obrazovanje odgojitelja i učitelja smatra se vrlo značajnim i potrebnim. Sustavnim ne razumijevanjem i odbijanjem školavanja kadra koji rade u odgojno-obrazovnim sustavima zanemarujemo dobrobit naše djece koja su nositelji naše budućnosti (Uzelac, 1996).

2.3. Razvoj ekološke svijesti kod djece predškolske dobi

U predškolskom razdoblju djeca se brzo razvijaju u kognitivnom, socijalno-emocionalnom, tjelesnom, psihomotornom, jezičnom i estetskom području. U tom razdoblju, osim osnovnih navika i vještina, važno je da djeca razviju ekološku svijest. Istraživanja pokazuju da su djeca najviše pogođena problemima okoliša. Ipak, život u čistom i zdravom svijetu osnovna je potreba djece. Uspostavljanjem ekološke ravnoteže i stjecanjem ekološke svijesti tijekom djetinjstva djetetu će omogućiti zdrav razvoj u svim razvojnim područjima. Znanstvene i prirodne aktivnosti u programu predškolskog odgoja imaju važnu ulogu u stvaranju svijesti za očuvanjem okoliša (Kabadayi i Altinsoy, 2018.).

Različiti projekti, ekološke slikovnice i radionice, razvrstavanje otpada, štednja energije, očuvanje prirode i okoliša imaju jedan zajednički cilj a to je razvoj ekološke svijesti kod djece kao i razvoj percepcije o važnosti očuvanja našeg planeta. Djetetu kroz poticajni i raznoliki sadržaj dajemo priliku da razvija svoje emocije, empatiju, odnos prema biljkama i životinjama, odnos prema drugim ljudima. Ekološkim sadržajem u kojem je uključeno čitanje slikovnica ekološke tematike i upotreba djetetovog likovnog izraza pozitivno utječemo na razvoj ekološke osjetljivosti kod djece predškolske dobi. Vrlo je važno da već u najranijoj dobi djeca razviju uvažavajući i pozitivan odnos s prirodom (Radaković, 1996).

Predškolsko dijete svoju okolinu istražuje promatranjem i svim ostalim osjetilima - sluhom, njuhom, dodirrom i okusom. Zrelijom dobi, djetetove istraživačke aktivnosti postaju složenije, zanima se za vodu, zrak, tlo. Postoji velika znatiželja i interes za sudjelovanje u različitim aktivnostima koje imaju za zadaću poboljšati i očuvati okoliš. Djetetova osjetljivost na okoliš razvijena je u mjeri u kojoj je razvijena i osjetljivost odraslih koji ih okružuju. Poznato je da djeca uče po modelu, pa tako malo dijete usvaja i uči znanja od svojih roditelja koji mu predstavljaju uzor ekološke osviještenosti (Biketa – Caktaš, 2008).

Najpogodniji put u razvoju ekološke osjetljivosti djece je put odgoja i obrazovanja. Uvođenje ekološkog odgoja u odgojno-obrazovni sustav, počinjući od najranijeg dječjeg uzrasta, polaskom u vrtić pa sve do školske dobi iznimno je potrebno i važno za razvoj ekološke

svijesti i budućih generacija osviještenih očuvanju okoliša. Sustav odgoja i obrazovanja ima važnu ulogu u djetetovu cijelo ukupnom razvoju, a posebice u poticanju dječje samostalnosti, obogaćivanju praktičnih iskustava, stvaranje pozitivnih ekoloških viđenja, upoznavanje s globalnim ekološkim problemima, kao i razvoj kritičkog mišljenja. Omogućujući to sve djetetu, odgajamo dijete koje će se zalagati za okoliš (Uzelac, 1999.).

3. SLIKOVNICA

Slikovnica je u radu s djecom vrlo važno i neizostavno sredstvo za rad. Smatra se prvom dječjom knjigom koja otvara djeci pogled u drugi svijet. Prva dječja knjiga s pregršt ilustriranih slika odvodi djecu u svijet nestvarnog, ali i upoznavanje onog što nas okružuje (Šeravić-Lovrak, 2020).

„Iako dijete prvu pisanu riječ možda susreće na kutiji od igračke, nekom odjevnom predmetu, natpisu na svjetlećoj reklami ili drugdje, slikovnica je, ako ne prvi, onda zasigurno najbogatiji izvor pisane riječi s kojim se dijete može susresti u ranom djetinjstvu.“ (Martinović i Stričević, 2011, str. 39). U svojoj knjizi, autor Nodelman iz 1989. slikovnicu doživljava kao ilustrirani tekst namijenjen maloj djeci za prenošenje informacija ili pričanje priča kroz niz slika koje imaju malo ili uopće nemaju teksta, dok ilustrirane slike prevladavaju (Batarello-Kokić, 2015).

3.1. Počeci slikovnice u svijetu i Hrvatskoj

Prvo pojavljivanje ilustriranoga sadržaja za najmlađu publiku bilo je tijekom druge polovine 16. stoljeća. U ranim počecima ilustrirali su se, odnosno prilagođavali dječjoj recepciji, katekizmi i biblijske knjige, a potom slovarice i početnice. Takvi materijali se u današnje vrijeme smatraju prethodnicama slikovnica (Biondić, 2020).

Istražujući povijest pojavljivanja slikovnice dolazimo do spoznaje da se u ranim počecima slikovnica spominjala u kontekstu tiskarstva i nakladništva. Samom pojavom tiskane literature za odrasle, pojava tiskane slikovnice za mlađu populaciju izostaje zbog nepostojeće tehnologije koja bi omogućila tisak u boji. Prva pojava slikovnice zabilježena je u istovremeno u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Prvom slikovnicom smatra se *Orbis sensualium pictus Jana Amosa Komenskog*, knjiga koja je tiskana 1658. godine u Nürnbergu (Čičko, 2000) koja je bila dostupna po vrlo pristupačnoj cijeni kako bi bila pristupačna što širem spektru djece najranije dobi. Već tada je postojala svijest o važnosti početka poučavanja djece slikovnicom. Autori Batinić i Majhut (2001) u svom radu dovode do zaključka da se u Hrvatskoj slikovnica pojavljuje puno kasnije nego u ostatku svijeta. Donose nam i zanimljivu informaciju da nije postojao hrvatski naziv za tiskane ilustrirane knjige, tek 1869., spominje se riječ *slikovnjak*. (Martinović i Stričević, 2011). Smatra se da je prva hrvatska slikovnica nastala oko 1880. godine, dok je najstarija hrvatska sačuvana slikovnica Domaće životinje nakladnika Dragutina Albrechta objavljena 1885. Od tada pa sve do početka 20. Stoljeća u Hrvatskoj je izdano tek dvadesetak slikovnica za djecu mlađeg uzrasta. Pregledom dostupne

literature dolazimo do spoznaje o lošem stanju nakladništva i izdavanja slikovnica u Hrvatskoj. Sukladno tome, slikovnica je vrlo ne istraženo područje, pa se kao takvo ne može uspoređivati s ostatkom svijeta (Batinić i Majhut 2001).

3.2. Funkcije slikovnice

Kada govorimo o funkciji slikovnice, najprije su se koristile kao sredstvo za poučavanje i vjerski odgoj djece. Danas, slikovnica odlikuje pedagoškim, psihološkim, umjetničkim i jezičnim potencijalima utjecaja na dijete najranije dobi (Martinović i Stričević, 2011). Autor, Petar Čačko u svom radu iz 2000. donosi osnovne podjele funkcije slikovnice, a one su: *informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska i zabavna* slikovnica (Darmopil, 2017).

Krenuvši od informacijsko-odgojne funkcije slikovnica možemo istaknuti kako takva funkcija omogućuje da dijete razvija mišljenje-sposobnosti analize, sinteze, usporedbe, uopćavanja; pomaže djetetu razumjeti kauzalne veze među stvarima i pojavama te doći do potrebnih informacija, kao i osvijestiti i riješiti probleme kojih nije bilo svjesno ili ih nije znalo izraziti. Također, osigurava djetetu pristup sadržajima vezanim uz njegove osjećaje, zdravlje, osobine ličnosti i ponašanje te uz odnose u obitelji i društvu (Martinović i Stričević, 2011).

Spoznajna funkcija ima zadaću kroz svoj slikovni i tekstualni sadržaj djetetu omogućiti provjeru njegovih spoznaja, kao i znanja o stvarima, odnosima i pojavama te na taj način pružiti povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti (Čačko, 2000). Uzimajući u obzir vrlo veliku važnost iskustvene funkcije slikovnice polazimo od stajališta da je dijete punopravan član društva. Djetetu u najranijoj dobi pruža posredno iskustvo. (Martinović i Stričević, 2011). Kroz slikovnicu dijete uči o iskustvima, stvarima i pojavama koje ga okružuju, a pri tome su mu nepoznate. Slikovnica ima vrlo važnu ulogu u pokretanju razgovora djeteta i roditelja, te na taj način dolazi do razmjene znanja i iskustva, odnosno do uspostave veze između dviju generacija. Za kvalitetnu slikovnicu važna je i estetika. Takva funkcija slikovnice djetetu omogućuje izražavanje i spoznaju različitih osjećaja i emocija. Tako kroz svoju estetsku funkciju, slikovnica u djece razvija osjećaj za lijepo, djeluje na njegov intelektualni i emocionalni razvoj (Darpomil, 2017).

Ukazujući na sve važne funkcije slikovnice, preostala je i zadnja, vrlo često djeci najvažnija funkcija slikovnice, ona zabavna. Sadržaj koji djeca čitaju osim što treba biti jasan, edukativan i primjeren tako je potrebno da takav sadržaj bude i zabavan. Da bi djeca zavojljela knjigu potrebno je da ju shvaćaju kao razbibrigu i igru kroz naravno zabavu. Ukoliko dijete

prisilimo na određeni sadržaj, slikovnicu može shvatiti ne zanimljivom i dosadnom. Stoga, potrebno je djetetu uz edukativnu funkciju slikovne, pružiti i zabavnu (Martinović i Stričević, 2011).

3.3. Slikovnice ekološke tematike

Većina suvremenih dječjih slikovnica o okolišu objavljenih u Sjedinjenim Državama u velikoj mjeri usredotočuje na pojedina ekološka djela i promjene načina života, previđa se veze između degradacije okoliša i sustavnih društvenih problema, poput klasnih razlika, te u konačnici se previše pojednostavljuje ekološku krizu. Dječje slikovnice ekološke tematike obično potiču djecu na usvajanje ekoloških ponašanja, poput recikliranja, koje mogu izvesti sami ili s obitelji u kući, vrtiću i lokalnoj zajednici (Echterling, 2016).

Posebno se ističu ekološke slikovnice koje služe kao izvor komunikacije između djece i prirode. Djeca predškolske dobi najbolje prihvaćaju slikovnice s likovima životinja i njihovog ponašanja u prirodi. Kroz slikovnicu dijete počinje zanimati kako se životinje hrane i žive te njihove međusobne odnose. Najveću pažnju pridaju fotografijama i ilustracijama gdje se mogu dobro obraditi ekološke teme. Takve ilustracije prate kratak i jasan tekst koji im pobliže opisuju događanja u prirodi. Predškolsko dijete voli dodirivati, listati i proučavati slikovnice, ali najviše ih raduje slušanje kada netko drugi priča. Za osobu koja čita, bilo roditelj ili odgojitelj, bilo bi poželjno da obrati pozornost na izražavanje i naglašavanje pojedinih zvukova (glasanje životinja, njihov hod, šum vjetra, pojedino ponašanje, zvuk vode, itd.) kako bi djeca lakše povezala sliku s zvukom. Visoka učinkovitost osviještenosti predškolske djeci o okolišu može se postići i davanjem djeci da sama izrađuju slikovnice s ekološkom tematikom. Kod stvaranja takve aktivnosti, za djecu je prihvatljivo da sadržaj tih slikovnica obiluje sadržajima o prirodi, šumama, važnosti razvrstavanja otpada, onečišćenja prirode i dr. Dakle, u vrtićkom okruženju trebaju biti prisutne slikovnice s ekološkom tematikom. Postojeće ekološke slikovnice mogu biti dobar primjer djeci kako se treba ponašati u prirodi ali im mogu dati i ideju za izradu samostalne slikovnice (Babojević, 2018).

4. SLIKOVNICA I PREDVJEŠTINE ČITANJA

Čitajući slikovnice i priče već u najranijoj dobi, djeca ulaze u svijet važnosti čitanja. Svijet početnog čitanja za njih postaje potpuno prirodan i svakodnevan. Kroz aktivnost čitanja djeca povezuju slova i glasove, a riječi povezuju u smislenu cjelinu. Sposobnost čitanja djeci donosi bogatiji vokabular, podupire shvaćanje pravila pismenosti, razvija vještina početnog čitanja i pisanja. Vještina čitanja nije posljedica biološkog, nego kulturnog razvoja čovjeka. Usvajanje vještine čitanja najvažniji je zadatak djeteta u početnom obrazovanju pa mu svladavanje te vještine otvara put ka uspješnom jezično-govornom razvoju (Čudina-Obradović, 1995).

Komponente usmenog jezika koje se čine najvažnijima za kasnije čitanje su: znanje rječnika, razumijevanje priča koje se čuju naglas, kao i produkcija priča (pripovjedne vještine) i svijest o zvukovima riječi (fonološka svijest). Znanje rječnika i pripovjedne vještine podupiru kasnije vještine čitanja djece, a fonološka svijest podržava napore ranog dekodiranja (Reese, 2015).

4.1. Predčitačke vještine kod djece predškolske dobi

Pred polazak u školu, najvažniji zadatak djeteta je usvajanje pisanog jezika, odnosno vještine čitanja. Takve vještine razvijaju se vrlo brzo, a obično se pojavljuje u razdoblju između 2 i pol i 3 godine života i traje sve do 7 godine. Osjetljivost za smisao i karakteristike pisanog jezika nazvano je predčitačkim vještinama (Čudina-Obradović, 2003). Predčitačke vještine započinju od početne intonacije i riječi koju majka izgovori djetetu kroz razgovor, prilikom čitanja slikovnice, pa sve do pjevanje pjesmica i slaganje rima. Vještine ranog čitanja stječu se postupno. Postoji sedam temeljnih predčitačkih vještina: razumijevanje ispričane priče, jednostavno prepričavanje, razumijevanje funkcije čitanja i pisanja te obilježja teksta; razumijevanje pretvaranja govora u tekst; prepoznavanje glasova u riječi; rastavljanje riječi na glasove i sastavljanje glasova u riječ; prepoznavanje glasova abecede i povezivanje s glasovima; razumijevanje zamjene slova glasovima (šifriranje i dešifriranje), pisanje. To su temeljni preduvjeti kako bi dijete steklo predčitačke vještine, koje će dalje razvijati polaskom u osnovnu školu (Krumes i Vidović, 2019).

Treba se potaknuti više različitih čitačkih vještina te tako djeci omogućiti bolje razumijevanje samog procesa čitanja. Poticanje i razvoj predčitačkih vještina kao i govornih sposobnosti postiže se i provođenjem različitih i djeci primjerenih jezičnih igara. (Peti-Stantić, Velički, 2008). Prema (Čudina-Obradović, 2003) poticajnost obiteljske okoline, pogotovo u predškolskom razdoblju, smatra se glavnim elementom djetetove uspješnosti u govornom i čitalačkom razvoju, a poslije i u školskom uspjehu. Kako bi u djetetu potaknuli razvoj čitanja

i razvili ljubav prema čitanju, od velike je važnosti da je dom u kojem dijete živi i odrasta opremljen knjigama, časopisima i priborom za čitanje i pisanje te da su mu ti materijali dostupni na svakom mjestu i u svako vrijeme kako bi dijete slobodno u svako doba odabralo ono što ga zanima te provodilo vremena u aktivnosti onoliko koliko mu je potrebno bez prisile. Upravo djeca koja od najranije dobi čitaju s namjerom da zavole pisane riječi, a ne kako bi ih se nešto naučilo, lakše usvajaju čitanje putem igre i zajedničkih aktivnosti. Djeca tako mogu zajednički slušati priče i listati slikovnice te tako prvo postati aktivni slušači, a zatim puno lakše i aktivni čitači (Čudina-Obradović, 2003).

4.2. Važnost čitanja djeci

Autori Fletcher i Reese u svom istraživanju ističu dodatne čimbenike koji utječu na čitanje slikovnica između roditelja i njihove djece kao što su: roditeljske karakteristike (npr. socioekonomski status), dječja obilježja (npr. interes za knjige) i status privrženosti. Predlažu da takvi čimbenici utječu na učestalost i/ili kvalitetu čitateljskih interakcija te na korisne ishode čitanja na razvoj dječjeg jezika (Fletcher i Reese, 2005).

Zajedničko čitanje slikovnica, kako se to uobičajeno prakticira između odraslih i male djece, ne mora nužno unaprijediti dječje vještine ranog čitanja. Da bi zajedničko čitanje slikovnica ubrzalo vještine ranog čitanja, potrebne su određene vrste interakcija. Ipak, to ne znači da je čitanje slikovnica nevažno za čitanje djece. Djeca koja imaju bolje znanje usmenog jezika pri ulasku u školu postižu veći uspjeh u čitanju do sredine osnovne škole kada dobro čitanje uključuje razumijevanje, kao i dekodiranje (Reese, 2015). Čitanjem slikovnica djecu uvodimo u čudesan svijet mašte. Ondje se susreću s inspirativnim i neobičnim, često imaginarnim likovima. Slušanjem priče i uživljavanjem u razne likove, dijete uči o sebi, gradi vlastite stavove, razvija moć vizualizacije te proživljava raznolike emocije te se suočava sa svojim strahovima (Civaradi, A. i sur., 2015).

Vrlo je važno da djeca provedu više vremena s roditeljima jer ih to dovodi do veselja i potpune sreće i pozitivno utječe na dječju motivaciju za čitanje. Čitanja priče najbolje je provoditi u ugodnoj obiteljskoj okolini. Tijekom zajedničkog čitanja roditelji i dijete se bolje upoznaju te stvaraju poseban odnos međusobnog povjerenja. Roditelji ne bi smjeli prisiljavati djecu na aktivnost čitanja jer ih time odbijaju od knjige. Djetetu sve aktivnosti vezane za čitanje trebaju doći postepeno i prirodno. Roditelj kao glavni posrednik između knjige i djeteta tijekom čitanja djetetu, upoznaje njegove interese, strahove, sposobnosti te probleme

koje ga muče. Vrijeme i pažnja koju roditelj posvećuje djetetu tijekom čitanja u djetetu izaziva osjećaj ugone i sigurnosti te tako roditelj stvara poticajnu okolinu djetetu za razvoj ranog čitanja u dobi prije polaska u osnovnu školu(Čudina- Obradović, 2014).

Potičući rano čitanje kod djece predškolske dobi potrebno ga je u obiteljskoj ali i vrtićkoj atmosferi okružiti raznolikim slikovnicama primjerenim njihovoj dobi. Također, važno je oformiti prostor za čitanje koji će roditelj ili odgojitelj u vrtiću koristiti kao zajedničko druženje kroz čitanje. Čitanje ne mora imati svoj tijek trajanja, poželjno je dopustiti djetetu da samostalno dovrši priču ili izmisli svoju verziju. Vrtićko okruženje i odgojitelji moraju pratiti djetetove interese te sukladno tome djetetu pružiti sadržaj slikovnice ili priče. Prilikom čitanja poželjno je stvoriti ugodnu i umirujuću atmosferu, te omogućiti djetetu da postavlja pitanja. U mirnoj i poticajnoj atmosferi dijete će zavoleti čitanje (Zimmermann i Hutchins, 2009).

5. METODOLOGIJA

5.1. Ustroj studije

Istraživanje je ustrojeno kao presječno istraživanje.

5.2. Cilj rada

Uz informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu i estetsku funkciju, kao i zabavnu funkciju, cilj je istražiti ulogu slikovnice u ekološkom odgoju, tj. njen utjecaj na razvoj ekološke svijesti kod djece predškolske dobi i usvajanja osnova održivog načina života. Cilj je istražiti i važnost čitanja slikovnica kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi.

5.3. Hipoteze

H1- odgojitelji dovoljno koriste ekološke slikovnice u svom odgojno-obrazovnom radu u dječjem vrtiću. Slikovnicu koriste u svrhu usvajanja ekološke svijesti i ekološkog odgoja kod djece predškolske dobi.

H2- odgojitelji pozitivno promišljaju o slikovnici kao sredstvu ekološkog odgoja i koriste ju kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi.

H3- roditelji su dovoljno ekološki osviješteni. U svom druženju s djecom koriste ekološku slikovnicu u edukativne svrhe.

H4- roditelji imaju pozitivan stav o ekološkoj slikovnici i smatraju da su odgojitelji dovoljno ekološki osviješteni za poučavanje ekološkom odgoju u vrtiću

5.4. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na 120 (46 %) roditelja i 141 (54 %) odgojiteljem. S obzirom na spol 254 (97,3 %) su žene, a 7 (2,7 %) je muškaraca.

Odgojitelji su ispunjavali online anonimni anketni upitnik (prilog A) koji se sastojao od nekoliko dijelova. Prvi dio upitnika sastoji se od općih podataka ispitanika koji ostaju anonimni. Drugi dio su pitanja o slikovnicama ekološkog sadržaja i njihovoj uporabi u vrtićima. Treći dio je vezan za mišljenja odgojitelja o upotrebi ekoloških slikovnica u dječjim vrtićima. Četvrti dio anketnog upitnika se odnosio na djetetovu percepciju ekoloških slikovnica. Peti dio upitnika se odnosio na mišljenje odgojitelja o uporabi slikovnica u radu i kako to roditelji prihvaćaju. Šesti dio anketnog upitnika se odnosio na stavove o ekološkim slikovnicama i njihovom korištenju kao poticaj čitalačkih vještina.

Roditelji su ispunjavali online anonimni anketni upitnik (prilog B) koji se sastojao od nekoliko dijelova. Prvi dio upitnika sastoji se od općih podataka ispitanika koji ostaju

anonimni. Drugi dio su pitanja o slikovnicama ekološkog sadržaja i njihovoj uporabi u vrtićima. Treći dio je vezan za mišljenja roditelja o upotrebi ekoloških slikovnica u dječjim vrtićima. Četvrti dio anketnog upitnika se odnosio na djetetovu percepciju ekoloških slikovnica. Peti dio se odnosio na uporabu ekoloških slikovnica kod kuće. Šesti dio anketnog upitnika se odnosio na stavove o ekološkim slikovnicama i njihovom korištenju kao poticaj čitalačkih vještina.

U istraživanju su sudjelovali samo odgojitelji i roditelji koji su svojevrijem pristali na testiranje. Faktori isključenja bili su nepotpuno ili nepravilno ispunjena anonimna anketa.

5.5. Statističke metode

Kategorijski podatci su predstavljeni apsolutnim i relativnim frekvencijama. Razlike u raspodjeli kategorijskih podataka testirane su χ^2 testom, a po potrebi Fisherovim egzaktnim testom. Normalnost raspodjele numeričkih varijabli testirana je Shapiro - Wilkovim testom. Zbog raspodjele numeričkih podataka koje ne slijede normalnu razdiobu numerički podatci opisani su medijanom i granicama interkvartilnog raspona, a za testiranja su korištene neparametrijske metode. Razlike numeričkih varijabli između dvije nezavisne skupine Mann Whitneyevim U testom. Sve P vrijednosti su dvostrane. Razina značajnosti je postavljena na Alpha = 0,05. Za statističku analizu korišten je statistički program MedCalc® Statistical Software version 20 (*MedCalc Software Ltd, Ostend, Belgium; <https://www.medcalc.org>; 2021*) i IBM SPSS Statistics 23 (*IBM Corp. Released 2015. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 23.0. Armonk, NY: IBM Corp.*) (Marušić i sur, 2008).

6. REZULTATI

Istraživanje je provedeno na 120 (46 %) roditelja i 141 (54 %) odgojiteljem. S obzirom na spol 254 (97,3 %) su žene, a 7 (2,7 %) je muškaraca, bez značajne razlike u raspodjeli u odnosu na skupine. Prema razini obrazovanja, 126 (48,3 %) ispitanika je više stručne spreme, značajnije više odgojitelji u odnosu na roditelje (χ^2 test, $P < 0,001$) (Tablica 1).

Tablica 1. Raspodjela ispitanika u odnosu na spol i razinu obrazovanja

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
Spol				
Muškarci	4 (3,3)	3 (2,1)	7 (2,7)	0,71
Žene	116 (96,7)	138 (97,9)	254 (97,3)	
Razina obrazovanja				
Srednja stručna sprema	16 (13,3)	5 (3,5)	21 (8)	<0,001
Viša stručna sprema	41 (34,2)	85 (60,3)	126 (48,3)	
Visoka stručna sprema	59 (49,2)	51 (36,2)	110 (42,1)	
Magistar/ doktor znanosti	4 (3,3)	0	4 (1,5)	

* χ^2 test

Medijan duljine radnog staža roditelja je 10 godina, u rasponu od 1 do 43 godine, a medijan duljine radnog staža odgojitelja 9 godina, u rasponu od najmanje mjesec dana do 40 godina. Nema značajne razlike u duljini radnog staža s obzirom na skupine ispitanika (Tablica 2).

Tablica 2. Razlike u duljini radnog staža s obzirom na skupine

	Medijan (interkvartilni raspon)		Razlika (95% CI)	P*
	Roditelji	Odgojitelji		
Duljina radnog staža (godine)	10 (6 – 15)	9 (3 – 18)	-1 (-3 do 1)	0,24

*Mann Whitney U test

Po 36 (25,5 %) odgajatelj radi u jasličkoj skupini ili u predškolskoj grupi, a u srednjoj vrtićkoj skupini njih 67 (47,5 %), dok je jedan odgojitelj iz Engleskog vrtića, a jedan iz Montessori vrtića.

Da je obrazovna ustanova koju pohađa dijete zadovoljavajuće opremljena slikovnicama općeg i ekološkog sadržaja, slaže se 181 (69,3 %) ispitanik, od kojih značajnije više, njih 93 (77,5 %) roditelja u odnosu na odgojitelje (χ^2 test, $P = 0,008$). Da se koriste slikovnice ekološke tematike prilikom čitanja djeci navodi 217 (83,1 %) ispitanika, a da imaju mogućnost korištenja digitalnih slikovnica u odgoju ili radu navodi 107 (41 %) ispitanika, od kojih značajnije više, njih 77 (64,2 %) roditelja u odnosu na odgojitelje (χ^2 test, $P < 0,001$) (Tablica 3).

Tablica 3. Opremljenost i korištenje slikovnica ekološkog sadržaja s obzirom na skupine

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
Obrazovna ustanova koju pohađa dijete zadovoljavajuće je opremljena slikovnicama općeg i ekološkog sadržaja	93 (77,5)	88 (62,4)	181 (69,3)	0,008
Koriste slikovnice ekološke tematike prilikom čitanja djeci	97 (80,8)	120 (85,1)	217 (83,1)	0,36
Imaju mogućnost korištenja digitalnih slikovnica u odgoju / radu	77 (64,2)	30 (21,3)	107 (41)	<0,001

* χ^2 test

Slaže se ili se apsolutno slaže 74 (52,5 %) odgojitelja s tvrdnjom da postoji dovoljan broj sati predviđen za ekološki odgoj tijekom njihovog rada u odgojno – obrazovnom procesu, dok ih se 21 (14,9 %) ne slaže ili se apsolutno ne slaže (Tablica 4).

Tablica 4. Procjena odgojitelja imaju li dovoljan broj sati predviđen za ekološki odgoj tijekom njihova rada u odgojno – obrazovnom procesu

	Broj (%) odgojitelja					Ukupno
	Apsolutno se ne	Ne slažem	Niti se slažem niti se ne	Slažem se	Apsolutno se slažem	

	slažem	se	slažem			
Postoji li dovoljan broj sati predviđen za ekološki odgoj tijekom Vašeg rada u odgojno – obrazovnom procesu	3 (2,1)	18 (12,8)	46 (32,6)	43 (30,5)	31 (22)	141 (100)

Dosta često u svom druženju ili radu s djecom 91 (34,9 %) ispitanik koristi slikovnice ekološke tematike. Da su ekološke slikovnice iznimno važan aspekt učenja i poticanja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi slaže se ili se apsolutno slaže 245 (93,9 %) ispitanika, bez značajne razlike u raspodjeli radi li se o roditeljima ili odgojiteljima. Kako se korištenjem slikovnice kroz ekološki odgoj u dječjem vrtiću djetetu omogućujemo stvaranje vizualne percepcije pročitanog apsolutno se slažu 82 (68,3 %) roditelja, i 102 (72,3 %) odgojitelja (Tablica 5).

Tablica 5. Korištenje slikovnica ekološke tematike u radu ili druženju, te stav o važnosti ekoloških slikovnica

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
Koliko koristite slikovnice ekološke tematike u svom druženju/ radu s djecom?				
Nikad	8 (6,7)	10 (7,1)	18 (6,9)	0,07
Gotovo nikad	14 (11,7)	15 (10,6)	29 (11,1)	
Ponekad	56 (46,7)	46 (32,6)	102 (39,1)	
Dosta često	37 (30,8)	54 (38,3)	91 (34,9)	
Vrlo često ili uvijek	5 (4,2)	16 (11,3)	21 (8)	
Ekološke slikovnice su iznimno važan aspekt učenja i poticanja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi				
Apsolutno se ne slažem	0	1 (0,7)	1 (0,4)	0,34 [†]
Ne slažem se	0	3 (2,1)	3 (1,1)	
Niti se slažem niti se ne slažem	6 (5)	6 (4,3)	12 (4,6)	
Slažem se	34 (28,3)	31 (22)	65 (24,9)	
Apsolutno se slažem	80 (66,7)	100 (70,9)	180 (69)	

Korištenjem slikovnice kroz ekološki odgoj u dječjem vrtiću omogućujemo stvaranje vizualne percepcije pročitano				
Ne slažem se	0	1 (0,7)	1 (0,4)	0,66 [†]
Niti se slažem niti se ne slažem	6 (5)	4 (2,8)	10 (3,8)	
Slažem se	32 (26,7)	34 (24,1)	66 (25,3)	
Apsolutno se slažem	82 (68,3)	102 (72,3)	184 (70,5)	

* χ^2 test; [†]Fisherov egzaktni test

Većina ispitanika, 187 (71,6 %) se apsolutno slaže s tvrdnjom da je slikovnica važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću, bez značajne razlike u raspodjeli odgovora radi li se o roditeljima i o odgojiteljima. S tvrdnjom da je djeci predškolske dobi zanimljivije čitanje slikovnica od eko-projekata ili radionica, apsolutno se ne slaže 28 (10,7 %) ispitanika, značajnije više odgojitelja u odnosu na roditelje (χ^2 test, P = 0,04).

Od ukupno 62 (23,8 %) ispitanika koji se apsolutno slažu s tvrdnjom da odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti, značajno je više roditelja u odnosu na odgojitelje (Fisherov egzaktni test, P = 0,005). Isto tako, roditelji, njih 103 (85,8 %) se slaže ili se apsolutno slaže s tvrdnjom da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece, što je značajno više nego li što se slažu sami odgojitelji (Fisherov egzaktni test, P < 0,001). Roditelji se također značajnije više apsolutno slažu s tvrdnjom, njih 47 (39,2 %), u odnosu na odgojitelje, da odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću (χ^2 test, P < 0,001) (Tablica 6).

Tablica 6. Raspodjela ispitanika prema odgovorima vezanim uz čitanje slikovnica i razvijanju ekološke svijesti kod djece, te razvijanju brige za okoliš

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
Slikovnica je važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću.				
Niti se slažem niti se ne slažem	13 (10,8)	9 (6,4)	22 (8,4)	0,38
Slažem se	25 (20,8)	27 (19,1)	52 (19,9)	
Apsolutno se slažem	82 (68,3)	105 (74,5)	187 (71,6)	

Djeci predškolske dobi zanimljivije je čitanje slikovnica od eko-projekata ili radionica.

Apsolutno se ne slažem	6 (5)	22 (15,6)	28 (10,7)	0,04
Ne slažem se	31 (25,8)	25 (17,7)	56 (21,5)	
Niti se slažem niti se ne slažem	49 (40,8)	63 (44,7)	112 (42,9)	
Slažem se	15 (12,5)	13 (9,2)	28 (10,7)	
Apsolutno se slažem	19 (15,8)	18 (12,8)	37 (14,2)	

Odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti

Apsolutno se ne slažem	3 (2,5)	6 (4,3)	9 (3,4)	0,005[†]
Ne slažem se	12 (10)	8 (5,7)	20 (7,7)	
Niti se slažem niti se ne slažem	27 (22,5)	54 (38,3)	81 (31)	
Slažem se	39 (32,5)	50 (35,5)	89 (34,1)	
Apsolutno se slažem	39 (32,5)	23 (16,3)	62 (23,8)	

Smatrate li da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece?

Apsolutno se ne slažem	0	6 (4,3)	6 (2,3)	<0,001[†]
Ne slažem se	1 (0,8)	15 (10,6)	16 (6,1)	
Niti se slažem niti se ne slažem	16 (13,3)	64 (45,4)	80 (30,7)	
Slažem se	40 (33,3)	39 (27,7)	79 (30,3)	
Apsolutno se slažem	63 (52,5)	17 (12,1)	80 (30,7)	

Odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću.

Apsolutno se ne slažem	0	15 (10,6)	15 (5,7)	<0,001
Ne slažem se	3 (2,5)	47 (33,3)	50 (19,2)	
Niti se slažem niti se ne slažem	23 (19,2)	62 (44)	85 (32,6)	
Slažem se	47 (39,2)	14 (9,9)	61 (23,4)	
Apsolutno se slažem	47 (39,2)	3 (2,1)	50 (19,2)	

* χ^2 test; [†]Fisherov egzaktini test

Slaže se ili se apsolutno slaže 86 (70 %) odgojitelja s tvrdnjom da je u vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi (Tablica 7).

Tablica 7. Procjena odgojitelja je li u vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi

	Broj (%) odgojitelja					Ukupno
	Apsolutno se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	Apsolutno se slažem	
Smatrate li da je u vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koristite kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi	10 (7,1)	14 (9,9)	31 (22)	45 (31,9)	41 (29,1)	141 (100)

Slažu se 82 (31,4 %) ispitanika s tvrdnjom da je u vrtiću koje pohađa dijete posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja, a njih 188 (72 %) se apsolutno slaže s tvrdnjom da čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju, a 143 (54,8 %) s tvrdnjom da se u vrtiću djeteta čitanje slikovnica koristi se kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina.

S tvrdnjom, da odgojitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas, značajno se više apsolutno slažu roditelji, njih 46 (38,3 %) u odnosu na odgojitelje (χ^2 test, $P < 0,001$), kao i s tvrdnjom da su odgojitelji dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece (Fisherov egzaktni test, $P < 0,001$) (Tablica 8).

Odgojitelji se značajno više slažu ili apsolutno slažu, njih 91 (64,5 %), s tvrdnjom da je u vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju odgojitelji koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi, u odnosu na roditelje (χ^2 test, $P = 0,008$). Da je povezanost djeteta s

prirodom veoma važna za njegov razvoj apsolutno se slaže 230 (88,1 %) ispitanika, a njih 188 (72 %) se apsolutno slaže s tvrdnjom da djeci raste vještina čitanja u skladu s osviještenosti roditelja prema učenju čitalačkih radnji. Da dijete uči o okolišu kroz vlastito iskustvo, kroz sva osjetila pa tako i putem auditivnih osjetila, npr. čitanjem i slušanjem slikovnice prigodne tematike, apsolutno se slaže 217 (83,1 %) ispitanika, a da je pripovijedanje priča učinkovitiji način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju, apsolutno se slaže 131 (50,2 %) ispitanik, bez značajne razlike radi li se o odgojiteljima ili o roditeljima (Tablica 9).

Tablica 8. Procjena ispitanika o ekološkom odgoju i razvijanju ekološke svijesti uz pomoć spoznajnih slikovnica

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
Smatrate li da je u vrtiću koje pohađa dijete posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja?				
Apsolutno se ne slažem	2 (1,7)	10 (7,1)	12 (4,6)	0,06
Ne slažem se	8 (6,7)	20 (14,2)	28 (10,7)	
Niti se slažem niti se ne slažem	39 (32,5)	38 (27)	77 (29,5)	
Slažem se	39 (32,5)	43 (30,5)	82 (31,4)	
Apsolutno se slažem	32 (26,7)	30 (21,3)	62 (23,8)	
Odgojitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas.				
Apsolutno se ne slažem	1 (0,8)	5 (3,5)	6 (2,3)	<0,001
Ne slažem se	8 (6,7)	24 (17)	32 (12,3)	
Niti se slažem niti se ne slažem	33 (27,5)	63 (44,7)	96 (36,8)	
Slažem se	32 (26,7)	38 (27)	70 (26,8)	
Apsolutno se slažem	46 (38,3)	11 (7,8)	57 (21,8)	
Odgojitelji su dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece.				
Apsolutno se ne slažem	1 (0,8)	1 (0,7)	2 (0,8)	<0,001[†]

Ne slažem se	6 (5)	36 (25,5)	42 (16,1)	
Niti se slažem niti se ne slažem	27 (22,5)	69 (48,9)	96 (36,8)	
Slažem se	35 (29,2)	30 (21,3)	65 (24,9)	
Apsolutno se slažem	51 (42,5)	5 (3,5)	56 (21,5)	
Čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju.				
Apsolutno se ne slažem	0	1 (0,7)	1 (0,4)	0,06
Ne slažem se	0	3 (2,1)	3 (1,1)	
Niti se slažem niti se ne slažem	6 (5)	1 (0,7)	7 (2,7)	
Slažem se	26 (21,7)	36 (25,5)	62 (23,8)	
Apsolutno se slažem	88 (73,3)	100 (70,9)	188 (72)	
U vrtiću Vašeg djeteta čitanje slikovnica koristi se kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina.				
Apsolutno se ne slažem	1 (0,8)	1 (0,7)	2 (0,8)	0,63 [†]
Ne slažem se	3 (2,5)	3 (2,1)	6 (2,3)	
Niti se slažem niti se ne slažem	18 (15)	13 (9,2)	31 (11,9)	
Slažem se	33 (27,5)	46 (32,6)	79 (30,3)	
Apsolutno se slažem	65 (54,2)	78 (55,3)	143 (54,8)	

* χ^2 test; [†]Fisherov egzaktni test

Tablica 9. Procjena ispitanika o ekološkom odgoju i razvijanju ekološke svijesti uz pomoć spoznajnih slikovnica

	Broj (%) ispitanika			P*
	Roditelji	Odgojitelji	Ukupno	
U vrtiću Vašeg djeteta prisutna je ekološka slikovnica koju odgojitelji koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?				
Apsolutno se ne slažem	3 (2,5)	7 (5)	10 (3,8)	0,008
Ne slažem se	4 (3,3)	16 (11,3)	20 (7,7)	
Niti se slažem niti se ne slažem	43 (35,8)	27 (19,1)	70 (26,8)	

Slažem se	38 (31,7)	46 (32,6)	84 (32,2)	
Apsolutno se slažem	32 (26,7)	45 (31,9)	77 (29,5)	
<hr/>				
Povezanost djeteta s prirodom veoma je važna za njegov razvoj.				
Niti se slažem niti se ne slažem	1 (0,8)	1 (0,7)	2 (0,8)	0,85 [†]
Slažem se	12 (10)	17 (12,1)	29 (11,1)	
Apsolutno se slažem	107 (89,2)	123 (87,2)	230 (88,1)	
<hr/>				
Slažete li se s tvrdnjom da djeci raste vještina čitanja u skladu s osviještenosti roditelja prema učenju čitalačkih radnji?				
Apsolutno se ne slažem	1 (0,8)	0	1 (0,4)	0,06 [†]
Niti se slažem niti se ne slažem	5 (4,2)	6 (4,3)	11 (4,2)	
Slažem se	20 (16,7)	41 (29,1)	61 (23,4)	
Apsolutno se slažem	94 (78,3)	94 (66,7)	188 (72)	
<hr/>				
Dijete uči o okolišu kroz vlastito iskustvo, kroz sva osjetila pa tako i putem auditivnih osjetila, npr. Čitanjem i slušanjem slikovnice prigodne tematike.				
Niti se slažem niti se ne slažem	0	1 (0,7)	1 (0,4)	0,93 [†]
Slažem se	19 (15,8)	24 (17)	43 (16,5)	
Apsolutno se slažem	101 (84,2)	116 (82,3)	217 (83,1)	
<hr/>				
Priповijedanje priča učinkovitiji je način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju.				
Apsolutno se ne slažem	0	4 (2,8)	4 (1,5)	0,12 [†]
Ne slažem se	4 (3,3)	7 (5)	11 (4,2)	
Niti se slažem niti se ne slažem	21 (17,5)	29 (20,6)	50 (19,2)	
Slažem se	26 (21,7)	39 (27,7)	65 (24,9)	
Apsolutno se slažem	69 (57,5)	62 (44)	131 (50,2)	

* χ^2 test; [†]Fisherov egzaktni test

Ako gledamo procjenu tvrdnji kao ocjensku skalu, uočavamo da je značajno više slaganje roditelja, u odnosu na odgojitelje, s tvrdnjama: da odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti (Mann Whitney U test, P = 0,01); značajno više smatraju da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje

djece (Mann Whitney U test, $P < 0,001$); da odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću (Mann Whitney U test, $P < 0,001$); značajnije se više slažu da odgojitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas (Mann Whitney U test, $P < 0,001$), te da su dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece (Mann Whitney U test, $P < 0,001$). Također, roditelji se značajno više slažu s tvrdnjom da je pripovijedanje priča učinkovitiji način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju (Mann Whitney U test, $P = 0,03$) (Tablica 10).

Tablica 10. Ocjene roditelja i odgojitelja pojedinih tvrdnji vezanih uz razvoj ekološke svijesti kod djece

	Medijan		P*
	(interkvartilni raspon)		
	Roditelji	Odgojitelji	
Koliko koristite slikovnice ekološke tematike prilikom druženja sa svojom djecom?	3 (3 - 4)	3 (3 - 4)	0,05
Ekološke slikovnice su iznimno važan aspekt učenja i poticanja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,58
Korištenjem slikovnice kroz ekološki odgoj u dječjem vrtiću djetetu omogućujemo stvaranje vizualne percepcije pročitano.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,46
Slikovnica je važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,23
Djeci predškolske dobi zanimljivije je čitanje slikovnica od ekoprojekata ili radionica.	3 (2 - 4)	3 (2 - 3)	0,18
Odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti.	4 (3 - 5)	3 (3 - 4)	0,01
Smatrate li da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece?	5 (4 - 5)	3 (3 - 4)	<0,001
Odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću.	4 (4 - 5)	3 (2 - 3)	<0,001
Smatrate li da je u vrtiću koje pohađa Vaše dijete posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja?	4 (3 - 5)	4 (3 - 4)	0,05
Smatrate li da je u Vašem vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koristite kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?	-	4 (3 - 5)	-

Odgovitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas.	4 (3 - 5)	3 (3 - 4)	<0,001
Odgovitelji su dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece.	4 (3 - 5)	3 (2 - 3,5)	<0,001
Čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,72
U vrtiću Vašeg djeteta čitanje slikovnica koristi se kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,57
U vrtiću Vašeg djeteta prisutna je ekološka slikovnica koju odgojitelji koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,66
Povezanost djeteta s prirodom veoma je važna za njegov razvoj.	5 (5 - 5)	5 (5 - 5)	0,64
Slažete li se s tvrdnjom da djeci raste vještina čitanja u skladu s osviještenosti roditelja prema učenju čitalačkih radnji?	5 (5 - 5)	5 (4 - 5)	0,05
Dijete uči o okolišu kroz vlastito iskustvo, kroz sva osjetila pa tako i putem auditivnih osjetila, npr. Čitanjem i slušanjem slikovnice prigodne tematike.	5 (5 - 5)	5 (5 - 5)	0,67
Pripovijedanje priča učinkovitiji je način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju.	5 (4 - 5)	4 (3 - 5)	0,03

*Mann Whitney U test

Na pitanja otvorenog tipa za kojeg su ispitanici imali crtu za pisanje odgovora većina je odgovorila, neki opširnije, neki šturo u nekoliko riječi. Većina ispitanika slaže se kako je idealno vrijeme za upoznavanje s ekološkim temama kod djece dob od 2-3 godine. Izdvojili smo nekoliko zanimljivih odgovora. Jedan od odgovora na pitanje: Po vašem mišljenju u kojoj dobi djeteta je potrebno upoznati s ekološkim temama i zašto? glasio je: „Odmah od početka od kad se djeci i krene čitati, netko ranije, netko kasnije. Iz iskustva vidim da i djeca od 2 godine, a i mlađi, mogu i vole slušati priče. Zato treba i ekološke slikovnice uključiti u rad od samog početka u jaslicama“, dok je drugi odgovor glasio: „Moje mišljenje je da se djeca sto ranije trebaju upoznati s ekološkim temama kako bi usvojila pozitivan odnos prema ekologiji od najranije dobi. Optimalno je krenuti već od druge godine djetetova života s vrlo jednostavnim temama koje mogu primijeniti, primjerice odlaganje otpada na predviđeno mjesto“. Jedan od odgovora roditelja je: „Smatram da dijete već od 3. godine života možemo

upoznavati sa ekološkim temama (bacanje smeća u koš, itd...) kada ih zapravo krećemo učiti pravilima ponašanja i razvijanja svijesti o postupcima i posljedicama istih“.

Na pitanje: „Što mislite jesu li čitalačke vještine djece u posljednje vrijeme bolje ili lošije? Objasnite Vaš odgovor?“. Jedan od odgovora bio je: „Koliko sam upoznata, lošije. Smatram da se ne radi dovoljno na razvijanju predčitalačkih sposobnosti djece koja su temelj za razvoj čitalaških (čitanja, pisanja, slovkanja...) kod takve djece gdje je lošije“. Dok nasuprot tome, drugi odgovor izražava pozitivno mišljenje:“ Bolje...jer zaista postoje slikovnice raznovrsnih tematika...a prijateljice mame također spominju čitalačke navike koje provode u odgoju svoje djece“. Na pitanje: „Kako djeca u Vašem domu reagiraju na ekološke slikovnice koje im Vi ustupite i na koje slikovnice posebno pozitivno reagiraju?“, jedan roditelj odgovora: „Ekologija je znanost o međusobnom odnosu živih bića te odnosu živih bića i njihovog prirodnog okoliša, poput: odnosa predator-plijen, parazitizma, kompeticije, simbioze. Ekologija NIJE zaštita okoliša. Ekološke slikovnice slabo su zastupljene igdje. Slikovnice na temu očuvanja okoliša jako su zastupljene kod nas doma, djeca ih obožavaju i posebno vole slikovnice o temama vezanim uz morski okoliš“. Drugi roditelj kaže: „Reagiraju dobro, pozitivno reagiraju na one u kojima je više realnih slikovnih primjera, likova koji objašnjavaju pojmove (razne životinje koje su pripovjedači) i naravno, ovisi o zanimanju za temu slikovnice“. Isto pitanje postavljeno je i odgojiteljima. Neki od odgovora su: „Djeca reagiraju pozitivno na ekološke slikovnice jer ih time učimo zdravim navikama, prihvaćaju ih s veseljem. Posebno pozitivno reagiraju na slikovnice koje se tiču okoliša, primjerice kako otpad moraju bacati u kos za smeće“; „Nemam ekoloških slikovnica, ali na druge slikovnice u kojima koristimo primjere iz ekologije reagiraju pozitivno. Pokazuju na različite kante za razvrstavanje otpada, pridružuju otpad prigodnim kantama i sl.“; „S obzirom na njihov uzrast svakako na slikovnice s manje teksta i više ilustracija. Svaka slikovnica pa tako i ekološka potiče ih na poistovjećivanje i iznošenje situacija kada su oni to radili (npr. zalijevali cvijeće, vidjeli negdje da je netko nešto bacio na pod i sl.)“; „Pozitivno reagiraju na sve - posebno vole slikovnicu U tlu cistu imamo glistu jer nakon pročitane slikovnice odlazimo u dvorište i tražimo gliste . Isto tako Nije smeće sve za vreće - razvrstavanje smeća u vrtiću“.

7. RASPRAVA

Cilj istraživanja bio je istražiti ulogu slikovnice u ekološkom odgoju, tj. njen utjecaj na razvoj ekološke svijesti kod djece predškolske dobi i važnost čitanja slikovnica kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi. Više od 2/3 ispitanika slaže se s tvrdnjom da je slikovnica važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću što je u korelaciji s rezultatima studije provedene u Turskoj koja implicira da je korištenje ekoloških priča u obrazovanju za okoliš učinkovita i razvojno primjerena aktivnost za malu djecu. Odgojitelji nastoje povećati svijest i znanje djece te stavove i motivaciju za stvaranje ekološki održivog društva (Altun, 2018). Tvrdnji da je slikovnica važno sredstvo poučavanja ekološkog odgoja idu i navodi autora da su se slikovnice pokazale kao sredstvo podrške i usmjeravanja odgojitelja da potiču dijalog, te tako omogućuju djeci kognitivni i afektivni angažman pismenosti (Mantzicopoulos, Panayota, 2011). Naše istraživanje pokazalo je da se svaki treći ispitanik slaže s tvrdnjom da je u vrtiću koje pohađa dijete posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja, a 72 % ispitanika se apsolutno slaže s tvrdnjom da čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju, te se više od polovice ispitanika slaže s tvrdnjom da se u vrtiću djeteta, čitanje slikovnica koristi kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina. Svrha rada s sveučilišta u Sanata Dharma (Indonezija) iz 2017. godine je osvijestiti roditelje/odgajatelje/pisce dječje književnosti o ekološkom obrazovanju kroz priče o ljudima i prirodi napisane očima djeteta. Mnoge priče o očuvanju prirode ne samo da osnažuju mlade umove, već i pomažu odraslima da promijene svoj stav prema poštivanju okoliša. Ova studija zaključuje da se poziv na zaštitu okoliša može uputiti kroz književnost za mlade (Dewi, 2017). Istraživačka studija iz Grčke pokušala je istražiti cjelokupnu sliku o tome jesu li i kako odgajatelji u vrtiću uključeni u ekološki odgoj. Rezultati su pokazali da treba staviti naglasak na sustavno stručno usavršavanje odgojitelja u vrtiću u vezi s teorijom, kao i praktičnoj primjeni ekološkog odgoja (Flogajtis i sur., 2015), dok je naše istraživanje pokazalo da odgojitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas, značajno se više apsolutno slažu roditelji u odnosu na odgojitelje što je statistički značajno, kao i s tvrdnjom da su odgojitelji dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece, što je također statistički značajno. U novoj studiji koja je provedena 2021. godine pomoću vizualne ljestvice ekološke svijesti na 100 turske djece (5-6 godina). Rezultati su pokazali da je ekološka svijest djece niska. Zaključeno je da su roditelji djece tijekom ekološkog odgoja jednako važni kao i obrazovanje u vrtiću. Redovito čitanje naglas slikovnice pomaže djeci da

nauče čitati i cijeniti čitanje te poticati razvoj govora (Richardson i Miller, 1997). Predloženo je da bi odgojitelji u ranom djetinjstvu trebali više uključivati roditelje u rad s djecom kroz okoliš i ekologiju (Simsar, 2021). Samo 1/4 ispitanika se apsolutno slaže s tvrdnjom da odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti, značajno je više roditelja u odnosu na odgojitelje, te je statistički značajno. Isto tako, roditelji, njih 86 % se slaže ili se apsolutno slaže s tvrdnjom da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece, što je značajno više nego li što se slaže sami odgojitelji, te je također statistički značajno. Manje od polovine anketiranih roditelja se značajnije više slaže s tvrdnjom, u odnosu na odgojitelje, da odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću, što je statistički značajno. Istraživanje koje je provedeno u Hong-Kongu, a objavljeno u „Cambridge University Press“: naglasilo je da su odgojitelji smatrali da su prepreke uglavnom logističke, poput nedostatka vremena i resursa, te obrazovne u smislu da smatraju da im nedostaje znanje o obrazovanju o ekologiji i okolišu (Chi Kin Lee, 2015). Analiza češkog pilot projekta u provedbi programa Eko-škole u vrtićima je primijenila mješoviti dizajn koji je uključivao testiranje djece prije i poslije testiranja pomoću slikovnih upitnika te intervju s odgojiteljima odgovornim za provođenje programa. Rezultati su otkrili značajno povećanje pro-ekoloških stavova djece između ispitivanja prije i poslije testa (Cincera i sur. 2015). Rezultati analize istraživanja koje je provedeno u Northern Iowi je pokazalo da većina slikovnica podiže svijest o utjecaju ljudskog djelovanja na okoliš (Martin i sur., 2019). Rezultati našeg istraživanja su pokazali da 72 % ispitanika se apsolutno slaže s tvrdnjom da je slikovnica važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću. Gotovo 40 % odgojitelja dosta često koristi ekološke slikovnice u svom radu, dok nešto manje od polovice anketiranih roditelja ponekad koristi ekološke slikovnice tijekom svog druženja s djecom. Odgojitelji se značajno više slažu (65 %), s tvrdnjom da je u vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju odgojitelji koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi, u odnosu na roditelje, te je statistički značajno. Istraživanje iz 2012. godine pokazuje da eko knjige potiču djecu i tinejdžere ne samo da postanu samo disciplinirani i brižni, etički „ekološki ja“, već i da sudjeluju u stvaranju lokalnog eko-znanja i praćenja eko-discipline u svojim obiteljima, vrtićima i školama. Povezivanje problema, krivnje, mogućnosti, odgovornosti, predanosti samo su neke dobrobiti ekološkog odgoja (Larson, 2012). Slikovnice su se pokazale kao sredstvo podrške i usmjeravanje odgojitelja da potiču dijalog, te tako omogućuju djeci kognitivni i afektivni angažman u pismenosti (Mantzicopoulos, Panayota, 2011). Tekstovi za djecu predstavljaju stručni angažman za ekologiju u vremenu kada važni ekološki problemi predstavljaju

značajnu prijetnju ljudskom postojanju. Postoji nada da će doprinijeti novim saznanjima u području istraživanja dječje književnosti koje je do sada bilo značajno nezastupljeno (Massey 2009).

8. ZAKLJUČAK

Na temelju provedenog istraživanja, proučene literature, dobivenih rezultata istraživanja možemo zaključiti: odgojitelji koriste ekološke slikovnice u svom odgojno-obrazovnom radu u dječjem vrtiću, ali ne u mjeri u kojoj bi to bilo poželjno što nam govori podatak, da tek 40 % odgojitelja koristi često slikovnice ekološke tematike tijekom svog rada s djecom. Gotovo 73 % odgojitelja slikovnicu koristi u svrhu usvajanja ekološke svijesti i ekološkog odgoja kod djece predškolske dobi čime smo djelomično odbacili našu postavljenu hipotezu (H1).

Odgojitelji pozitivno promišljaju o slikovnici kao sredstvu ekološkog odgoja i koriste ju kao poticaj ranog čitanja kod djece s kojom rade. Rezultati našeg istraživanja pokazali su da se s ovom tvrdnjom slaže više od polovice ispitanika. Takvim rezultatima u potpunosti smo prihvatili našu postavljenu hipotezu (H2).

Roditelji su dovoljno ekološki osviješteni i u svom druženju s djecom koriste ekološku slikovnicu u edukativne svrhe. Ovo istraživanje pokazuje kako velika većina ispitanika koristi slikovnicu u edukativne svrhe te njih više od 4/5 smatra da su roditelji dovoljno ekološki osviješteni. Našim rezultatima smo u potpunosti prihvatili našu postavljenu hipotezu (H3).

Roditelji pozitivno promišljaju o ekološkoj slikovnici i smatraju da su odgojitelji dovoljno ekološki osviješteni za poučavanje ekološkom odgoju u vrtiću. Rezultati našeg istraživanja pokazali su kako gotovo 2/3 anketiranih roditelja smatra da su odgojitelji ekološki osviješteni za poučavanje ekološkog odgoja u vrtiću. Rezultatima smo u potpunosti prihvatili našu postavljenu hipotezu (H4).

U dječjim vrtićima u Hrvatskoj potrebno je omogućiti djeci pristup većem broju ekoloških slikovnica. U sustavu odgoja i obrazovanja, nedostaje stručno usavršavanje za poučavanje ekološkog odgoja. Ministarstvo znanosti i obrazovanja trebalo bi kontinuirano osiguravati odgojiteljima više programa o ekološkom odgoju, omogućiti im stručne skupove i osposobljavanja za odgoj i okoliš. Takve edukacije trebale bi sadržavati najnovija istraživanja i pristupe o ekološkom odgoju. Odgojitelj s adekvatnim znanjem, svoje će kompetencije podijeliti s roditeljima na roditeljskim sastancima ili pedagoškim radionicama. Takav pristup uvelike bi poboljšao rad odgojitelja i suradnju roditelja i odgojitelja koja još uvijek nije pohvalna. Kvalitetnom suradnjom stručnjaka za obrazovanje i roditelja kao primarnih odgojitelja ostvarujemo djetetu put zdravog i cjelovitog razvoja. Učimo ih čuvanju okoliša za same sebi, pa i buduće generacije.

9. LITERATURA

1. Abishev, N.,A., i Tulendinova, L. M. (2021). *Ecological education of preschool children. MATERIALS of the republican scientific-practical conference «TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE CONDITIONS OF MODERN EDUCATIONAL SPACE»*. Taldykorgan. ISBN 978-601-216-729-0
2. Altun, D. (2018). *Preschoolers' pro-environmental orientations and theory of mind: ecocentrism and anthropocentrism in ecological dilemmas*. *Early Child Developments and Child*. 190(11) 1820-1832.
3. Atkinson, PM. Parks, DK. Cooley, SM, Sarkis, SL. (2002). *Reach Out and Read: a pediatric clinic-based approach to early literacy promotion*. *Pediatr Health Care* 16(1):10-5.
4. Babojelić, V. (2018). *Ekološki prihvatljive aktivnosti u dječjem vrtiću*. Završni rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
5. Batarelo Kokić, I. (2015). *Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica*. *Školski vjesnik*, 64 (3), 377-398. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/151350>
6. Batinić, Š. Majhut, B. 2001. *Od slikovnjaka do vragobe: hrvatske slikovnice do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
7. Biketa – Caktaš, B., *Dječji vrtić Ciciban: Ekološki odgoj*. Preuzeto 28.08.2021., s http://dv-ciciban.hr/?page_id=185.
8. Biondić, M. (2020). *Oblikovanje slikovnice*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
9. Bognar, L. (1999). *Metodika odgoja*. Osijek: Pedagoški fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
10. Budinski, L., Lujić, I. (2018). *Preschool Teachers' Opinions on the Methodology of Teaching Activities for Developing Pre-Reading and Pre-Writing Skills*. *Croatian Journal of Education* Vol.20; Sp.Ed.No.2/2018, pages: 131-170. University of Zagreb: Faculty of Teacher Education.
11. Chi Kin Lee, J. (2015). *Pre-school Environmental Education in Hong Kong: An Exploratory Study*. Published online by Cambridge University Press.

12. Cincera, J. at all. (2015). *Eco-School in kindergartens: the effects, interpretation, and implementation of a pilot program*. Environmental Education Research.
13. Civardi, A., Dunbar, J., Petty, K., Somerville, I. (2015). *Čarobne svjetiljke: priče koje čitate svojem djetetu kako bi potaknuli mir, povjerenje i kreativnost*. Zagreb: Planetopija.
14. Crnojević, Ž. (2018). *Dječje priredbe i ekološki odgoj u dječjem vrtiću*. Završni rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
15. Čačko, P. (2000). *Slikovnica, njezina definicija i funkcije*. U: Javor, R. (ur.), *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
16. Čičko, H. 2000. „Dva stoljeća slikovnice“. U *Kakva knjiga je slikovnica: zbornik*, prir. R. Javor, 17 - 20. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
17. Čudina-Obradović, M. (1995). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještine čitanja u djece od 3. Do 10. godina*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Čudina-Obradović, M. (2003). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*, Zagreb, Školska knjiga.
19. Čudina-Obradović, M. (2014). *Psihologija čitanja od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: : Golden marketing – Tehnička knjiga.
20. Darmopil, K. (2017). *Uloga i važnost slikovnice u predškolskoj dobi* (Završni rad).
Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:455855>
21. Dewi, N. (2017). *People and Nature in Asian Stories: Reading and Writing Materials for Eco Education*. Indonesia: Universitas Sanata Dharma.
22. Echterling, C. (2016). *How to Save the World and Other Lessons from Children's Environmental Literature*. *Child Lit Educ* 47, 283–299 (2016).
<https://doi.org/10.1007/s10583-016-9290-6>
23. Fang, S.C. (2018). *The Influence Of Parental Education On The Environmental Education Of Pre-Schoolers: A Case Study Of Self-Designed Picture Book*. Šiauliai: *Journal of Baltic Science Education*; Vol. 17, Iss. 2,; 187-199.

24. Ferreira, E. M., Cruz, C., Pitarma, R. (2016). *Teaching Ecology to Children of Preschool Education to Instill Environmentally Friendly Behaviour*. International journal of environmental & science education. Portugal. Vol. 11, no. 12, 5619-5632
25. Fletcher, K. i Reese, E. (2005). *Picture book reading with young children: A conceptual framework*. Developmental Review. Volume 25, Issue 1.
26. Flogaitis, E., Daskolia, M., Liarakou, G. (2005). *Greek kindergarten teachers' practice in environmental education: an exploratory study*. Journal of Early Childhood Research.
27. Herceg, N. (2013). *Okoliš i održivi razvoj*. Zagreb: Synopsis
28. Kabadayi, A. and Altinsoy, F. (2018) *Traditional and Technological Methods for Raising Pre-school Children's Awareness of Environmental Pollution for Sustainability*. Discourse and Communication for Sustainable Education, Vol.9 (Issue 2), pp. 134-144.
<https://doi.org/10.2478/dcse-2018-0020>
29. Krumes, I. i Vidović, K. (2019). *Stavovi odgojitelja o utjecaju medija na predčitačke sposobnosti djece*. Unapređenje kvaliteta života djece i mladih. X Međunarodna naučno-stručna konferencija "Unapređenje kvalitete života djece i mladih" 21.-23. lipnja 2019. Istanbul. Turska
30. Larsson, B. (2012). *The Cosmopolitanization of Childhood: Eco-Knowledge in Children's Eco-Edutainment Books*. Sage Journals.
31. Lepičnik-Vodopivec, J. (2000). *Stavovi odgajatelja o ekološkom odgoju djece u vrtiću*. U: *Uzelac, V. (ur.) Ekologija: korak bliže djetetu*. Zbornik radova stručno znanstvenog skupa. (str. 71-76). Rijeka: Dječji vrtić Rijeka – Adamić.
32. Lojen, Z. i sur. (2008). *Odgoj i obrazovanje djece za okoliš i održivi razvoj u kontekstu cjeloživotnog učenja: cjeloživotno učenje za održivi razvoj*. Sveučilište u Rijeci. Učiteljski fakultet u Rijeci.
33. Mantzicopoulos, P., Panayota, H. (2011). *Reading Picture Books and Learning Science: Engaging Young Children with Informational Text*. Theory Into Practice, v50 n4 p269-276.

34. Martín, NM., Hageman JL., Montgomery, SE ., Rule AC. (2019). *Content Analysis of Thirty Children's Picture Books about Ecology*. Journal of STEM Arts, Crafts, and Constructions Volume 4, Number 1, Pages 83-120. USA: University of Northern Iowa.
35. Martinović, I. i Stričević, I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti, Vol. 4 No. 1, 39-63.
36. Marušić M. i sur. (2008). *Uvod u znanstveni rad u medicini*. 4. izdanje Udžbenik. Zagreb: Medicinska naklada.
37. Massey, G. (2009) *Reading the environmen: narrative constructions of ecological subjectivities in Australian children's literature*. PhD thesis, Queensland University of Technology.
38. Pejić-Papak, P. (2008). *Igrom razmišljamo i djelujemo ekološki. Cjeloživotno učenje za održivi razvoj*. Sveučilište u Rijeci. Učiteljski fakultet u Rijeci.
39. Radaković, S. (1996.) *Poticanje razvoja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi, Očuvajmo zemlju zajedno* (ur. Željeznjak, Lj.), Dječji centar. Čakovec.
40. Reese, E. (2015). *Learning from Picturebooks: What good is a picturebook? Developing children's oral language and literacy through shared picturebook reading*. London.
41. Richardson, MV., Miller, MB. (1997). *Using picture books kindergarten through high school*. USA: University of South Dakota Vermillion.
42. Simsar, A. (2021). *Young Children's Ecological Footprint Awareness and Environmental Attitudes in Turkey*. Child Indicators Research volume 14, pages1387–1413.
43. Sivak, M. (2014). *Obilježavanje Dana planeta Zemlje u predškolskoj ustanovi*. Završni rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
43. Stić, P. (2017). *Klimatske promjene*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
44. Šeravić Lovrak, K. (2020). *Primjena slikovnice u provedbi projekata u dječjem vrtiću*. Časopis za odgojne i obrazovne znanosti *Foo2rama*, 4 (4), 147-154. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/251742>

45. Toljan, S. (2020). *Znanja, stavovi i spremnost na poučavanje o klimatskim promjenama*. Diplomski rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
46. Tufekčić, N. (2015). *Ekološka pedagogija: osnovi nauke o odgoju za okolinu i održivi razvoj*. Srajevo: Dobra knjiga.
47. Uzelac, V. (1990). *Osnove ekološkog odgoja*. Školske novine- Zagreb. Zagreb.
48. Uzelac, V. (1996). *Okoliš- Obrazovanje- Odgajatelj/učitelji*. Hrvatski Pedagoško-književni zbor. Zagreb
49. Uzelac, V. (1999). *Ekologija - korak bliže djetetu : zbornik radova stručno znanstvenog skupa* : Rijeka
50. Uzelac, V. i Starčević, I. (1999). *Dijete i okoliš*. Adamić. Rijeka.
51. Verbanac, S. (2000.) *Slike djetinjstva i spoznavanje ekologije u Ekologija – korak bliže djetetu*: zbornik radova Stručno – znanstvenog skupa Rijeka; Adamić; Grad Rijeka: Dječji vrtić Rijeka.
52. Zakon o zaštiti okoliša Republike Hrvatske (Narodne novine 110/07, članak 3; članak 178. stavak 1 i 2). Preuzeto: 04.09. 2021. S:
https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_110_3226.html
53. Zimmermann, S., Hutchins, C. (2003). „7 keys to comprehension“. America: New York.
54. Zimmermann, S., Hutchins, C. (2009). *Sedam ključeva čitanja s razumijevanjem: Kako pomoći djetetu da čitaju i razumiju pročitano!*
55. Wilson, Ruth, A. (1993). *The Importance of Environmental Education at the Early Childhood Level*. International Journal of Environmental Education and Information.

10. PRILOZI

PRILOG A

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku
Sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

SLIKOVNICA U FUNKCIJI EKOLOŠKOG ODGOJA I KAO POTICAJ RANOG ČITANJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

ANKETNI UPITNIK

Hvala vam što ćete odvojiti dio svog vremena kako bi nam pomogli u istraživanju. Odgovarajući na ova pitanja pomažete nam bolje razumjeti važnost slikovnice u funkciji ekološkog odgoja i kako se ona koristi kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi. Vaši odgovori su povjerljivi i bit će dostupni isključivo istraživaču u svrhu ovog istraživanja. Uzmite si dovoljno vremena da pročitate pitanja i odgovorite na njih što iskrenije je moguće.

KAKO ISPUNITI UPITNIK?

Na pitanja odgovarate na način da napišete odgovore na za to predviđene crte, zaokružite ponuđeno ili tako da upišete znak x u odgovarajući kvadratić.

Molimo pročitajte svako pitanje vrlo pažljivo.

Odgovore jasno napisati na predviđene crte.

Ukoliko pogriješite, potpuno izbrišite pogreške kako bi odgovori bili što jasniji.

Ukoliko imate nekih nejasnoća obratite se istraživaču za pomoć.

SLIJEDI NEKOLIKO PITANJA O VAŠIM OPĆIM PODATCIMA

1. SPOL : M Ž

2. Upišite godine vašeg radnog staža ____ godina

3. Zaokružite razinu obrazovanja

a) osnovna škola- NKV

b) srednja škola- SSS

c) viša stručna sprema-VŠS

d) visoka stručna sprema –VSS

e) doktor znanosti

4.Odgojno-obrazovna skupina u kojoj radite _____

5.Navedite mjesto(grad)odgojno-obrazovne ustanove u kojoj radite _____

Kroz sljedećih nekoliko pitanja odgovarati ćete o slikovnicama ekološkog sadržaja i njihovoj uporabi u vrtićima u kojima radite. Odgovarate tako da zaokružite ponuđeno.

6. Odgojno-obrazovna ustanova u kojoj radim zadovoljavajuće je opremljena slikovnicama općeg i ekološkog sadržaja.

- a)da
- b)ne

7. Koristite li slikovnice ekološke tematike u odgojnoj skupini u kojoj radite ?

- a)da
- b)ne

8. Imate li mogućnost korištenja digitalnih slikovnica u Vašem radu?

- a)da
- b)ne

Na sljedeće pitanje odgovoriti tako da upišete znak x odgovarajući kvadratić.

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
9.Postoji li dovoljan broj sati predviđen za ekološki odgoj tijekom Vašeg rada u odgojno- obrazovnom procesu ?					

U sljedećem pitanju odgovoriti tako da upišete znak x u odgovarajući kvadratić. Odgovarate prema skali od 1 do 5. Značenje odgovora mogu biti : 1-nikad, 2-gotovo nikad, 3-ponekad, 4-dosta često, 5-vrlo često ili uvijek

	Nikad 1	Gotovo nikad 2	Ponekad 3	Dosta često 4	Vrlo često ili uvijek 5
10. Koliko koristite slikovnice ekološke tematike u svom radu s djecom ?					

Kroz sljedeća dva pitanja odgovorite tako da upišete odgovor na za predviđenu crtu.

11. Kojim slikovnicama ekološke tematike raspolazete u Vašem vrtiću?

12. Na koji način koristite funkciju ekoloških slikovnica u vrtiću u kojem radite ?

SLIJEDI NEKOLIKO PITANJA O VAŠEM MIŠLJENJU O POTREBI EKOLOŠKIH SLIKOVNICA U DJEČJIM VRTIĆIMA.

Na pitanja odgovarate tako da upišete znak **x** u odgovarajući kvadratić. Ili upišete Vaš odgovor na za to predviđenu crtu.

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
13. Ekološke slikovnice su iznimno važan aspekt učenja i poticanja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi.					
14. Korištenjem slikovnice kroz ekološki odgoj u dječjem vrtiću djetetu omogućujemo stvaranje vizualne percepcije pročitanog.					

KROZ SLJEDEĆIH NEKOLIKO PITANJA ODGOVARATE NA PITANJA PUNIM ODOGOVOROM NA ZA TO ODGOVARAJUĆU CRTU. PITANJA SE ODOSE NA DJETETOVU PERCEPCIJU EKOLOŠKIH SLIKOVNICA.

15. Kako djeca u Vašoj odgojnoj skupini reagiraju na ekološke slikovnice koje im Vi ustupite i na koje slikovnice posebno pozitivno reagiraju?

16. Po vašem mišljenju u kojoj dobi djeteta je potrebno upoznati s ekološkim temama i zašto ?

17. Što mislite jesu li čitalačke vještine djece u posljednje vrijeme bolje ili lošije? Obrazložite Vaš odgovor.

SLJEDEĆA PITANJA ODOSE SE NA UPORABU SLIKOVNICA KROZ VAŠ RAD I VAŠEM MIŠLJENJU KAKO TO RODITELJI PRIHVAĆAJU. Na pitanja odgovarate tako da upisujete znak x u odgovarajući kvadratić.

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
18. Slikovnica je važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću.					
19. Djeci predškolske dobi zanimljivije je čitanje slikovnica od eko-projekata ili radionica.					
20. Roditelji aktivno surađuju s odgojiteljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti.					

21.Smatrate li da roditelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece?					
22.Roditelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u obiteljskom okruženju.					
23.Smatrate li da je u Vašem radu u vrtiću posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja?					
24.Smatrate li da je u Vašem vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koristite kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?					
25. Roditelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas.					
26. Roditelji su dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece.					
27. Čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju.					

POSLEDNJIH NEKOLIKO PITANJA ODOSE SE NA VAŠE STAVOVE O EKOLOŠKIM SLIKOVNICAMA I NJIHOVOM KORIŠTENJU KAO POTICAJ ČITAČKIH VJEŠTINA .

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
28. U vrtiću u kojem radite čitanje slikovnica koristi se kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina.					
29. Smatrate li da je u Vašem vrtiću prisutna ekološka slikovnica koju koristite kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?					
30. Povezanost djeteta s prirodom veoma je važna za njegov razvoj.					

31. Slažete li se s tvrdnjom da djeci raste vještina čitanja u skladu s osviještenosti roditelja prema učenju čitalačkih radnji?					
32. Dijete uči o okolišu kroz vlastito iskustvo, kroz sva osjetila pa tako i putem auditivnih osjetila, npr. Čitanjem i slušanjem slikovnice prigodne tematike.					
33. Pripovijedanje priča učinkovitiji je način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju.					

HVALA VAM ŠTO STE ISPUNILI OVAJ UPITNIK !

PRILOG B

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku
Sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

SLIKOVNICA U FUNKCIJI EKOLOŠKOG ODGOJA I KAO POTICAJ RANOG ČITANJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

ANKETNI UPITNIK

Hvala vam što ćete odvojiti dio svog vremena kako bi nam pomogli u istraživanju. Odgovarajući na ova pitanja pomažete nam bolje razumjeti važnost slikovnice u funkciji ekološkog odgoja i kako se ona koristi kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi. Vaši odgovori su povjerljivi i bit će dostupni isključivo istraživaču u svrhu ovog istraživanja. Uzmite si dovoljno vremena da pročitate pitanja i odgovorite na njih što iskrenije je moguće.

KAKO ISPUNITI UPITNIK?

Na pitanja odgovarate na način da napišete odgovore na za to predviđene crte, zaokružite ponuđeno ili tako da upišete znak x u odgovarajući kvadratić.

Molimo pročitajte svako pitanje vrlo pažljivo.

Odgovore jasno napisati na predviđene crte.

Ukoliko pogriješite, potpuno izbrišite pogreške kako bi odgovori bili što jasniji.

Ukoliko imate nekih nejasnoća obratite se istraživaču za pomoć.

SLIJEDI NEKOLIKO PITANJA O VAŠIM OPĆIM PODATCIMA

1. SPOL : M Ž

2. Upišite godine vašeg radnog staža ____ godina

3. Zaokružite razinu obrazovanja

a) osnovna škola- NKV

b) srednja škola- SSS

c) viša stručna sprema-VŠS

d) visoka stručna sprema –VSS

e) doktor znanosti

4. Navedite mjesto(grad) u kojem živite _____

Kroz sljedećih nekoliko pitanja odgovarati ćete o slikovnicama ekološkog sadržaja i njihovoj uporabi u vrtićima u kojima borave Vaša djeca. Odgovarate tako da zaokružite ponuđeno.

5. Odgojno-obrazovna ustanova koju pohađa Vaše dijete zadovoljavajuće je opremljena slikovnicama općeg i ekološkog sadržaja.

a)da

b)ne

6. Koristite li slikovnice ekološke tematike prilikom čitanja svojoj djeci?

a)da

b)ne

7. Imate li mogućnost korištenja digitalnih slikovnica u Vašem odgoju?

a)da

b)ne

U sljedećem pitanju odgovoriti tako da upišete znak x u odgovarajući kvadratić. Odgovarate prema skali od 1 do 5. Značenje odgovora mogu biti : 1-nikad, 2-gotovo nikad, 3-ponekad, 4-dosta često, 5-vrlo često ili uvijek

	Nikad 1	Gotovo nikad 2	Ponekad 3	Dosta često 4	Vrlo često ili uvijek 5
8. Koliko koristite slikovnice ekološke tematike prilikom druženja sa svojom djecom?					

SLIJEDI NEKOLIKO PITANJA O VAŠEM MIŠLJENJU O POTREBI EKOLOŠKIH SLIKOVNICA U DJEČJIM VRTIĆIMA.

Na pitanja odgovarate tako da upišete znak x u odgovarajući kvadratić. Ili upišete Vaš odgovor na za to predviđenu crtu.

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
9. Ekološke slikovnice su iznimno važan aspekt učenja i poticanja ekološke svijesti kod djece predškolske dobi.					

<p>10. Korištenjem slikovnice kroz ekološki odgoj u dječjem vrtiću djetetu omogućujemo stvaranje vizualne percepcije pročitanog.</p>					
--	--	--	--	--	--

KROZ SLJEDEĆIH NEKOLIKO PITANJA ODGOVARATE NA PITANJA PUNIM ODOGOVOROM NA ZA TO ODGOVARAJUĆU CRTU. PITANJA SE ODNOSI NA DJETETOVU PERCEPCIJU EKOLOŠKIH SLIKOVNICA.

11. Kako djeca u Vašem domu reagiraju na ekološke slikovnice koje im Vi ustupite i na koje slikovnice posebno pozitivno reagiraju?

12. Po vašem mišljenju u kojoj dobi djeteta je potrebno upoznati s ekološkim temama i zašto ?

13. Što mislite jesu li čitalačke vještine djece u posljednje vrijeme bolje ili lošije? Obrazložite Vaš odgovor.

SLJEDEĆA PITANJA ODNOSE SE NA UPORABU SLIKOVNICA U VAŠEM DOMU I VAŠEM MIŠLJENJU KAKO ODGOJITELJI PRIHVAĆAJU EKOLOŠKE SLIKOVNICE. Na pitanja odgovarate tako da upisujete znak x u odgovarajući kvadratić.

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
14.Slikovnica je važno sredstvo učenja u procesu ekološkog odgoja u dječjem vrtiću.					
15. Djeci predškolske dobi zanimljivije je čitanje slikovnica od eko-projekata ili radionica.					
16.Odgojitelji aktivno surađuju s roditeljima prilikom obrazovanja za odgoj i okoliš i razvijanja ekološke svijesti.					
17.Smatrate li da odgojitelji potiču stvaranje ekološke svijesti kod svoje djece?					
18.Odgojitelji koriste slikovnicu u svrhu odgoja za okoliš tijekom djetetovog boravka u dječjem vrtiću.					
19.Smatrate li da je u vrtiću koje pohađa Vaše dijete posvećeno dovoljno pažnje korištenju slikovnice u svrhu ekološkog odgoja?					
20. Odgojitelji dovoljno poznaju globalne i ekološke probleme koje se događaju oko nas.					
21. Odgojitelji su dovoljno ekološki osviješteni i poznaju važnost funkcije ekološkog odgoja u razvoju djece.					
22.Čitanjem spoznajnih slikovnica djeca uče i stvaraju nova iskustva o pojavama koje ih okružuju.					

POSLEDNJIH NEKOLIKO PITANJA ODOSE SE NA VAŠE STAVOVE O EKOLOŠKIM SLIKOVNICAMA I NJIHOVOM KORIŠTENJU KAO POTICAJ ČITAČKIH VJEŠTINA .

	Apsolutno se ne slažem 1	Ne slažem se 2	Niti se slažem niti se ne slažem 3	Slažem se 4	Apsolutno se slažem 5
23. U vrtiću Vašeg djeteta čitanje slikovnica koristi se kao poticaj na razvoj čitalačkih vještina.					
24. U vrtiću Vašeg djeteta prisutna je ekološka slikovnica koju odgojitelji koriste kao poticaj ranog čitanja kod djece predškolske dobi?					
25. Povezanost djeteta s prirodom veoma je važna za njegov razvoj.					
26. Slažete li se s tvrdnjom da djeci raste vještina čitanja u skladu s osviještenosti roditelja prema učenju čitalačkih radnji?					
27. Dijete uči o okolišu kroz vlastito iskustvo, kroz sva osjetila pa tako i putem auditivnih osjetila, npr. Čitanjem i slušanjem slikovnice prigodne tematike.					
28. Pripovijedanje priča učinkovitiji je način poticanja čitalačkih vještina od korištenja drugih suvremenih metoda koje uključuju digitalizaciju.					

HVALA VAM ŠTO STE ISPUNILI OVAJ UPITNIK !